

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MUSIQIY VA SHAXSIY RIVOJLANISHIDA ERTA TA’LIMNING O’RNI

Normurodova Dildora Erdon qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda musiqiy va shaxsiy rivojlanishning erta ta’lim tizimidagi ahamiyati yoritilgan. Maqolada bolalarning musiqaga bo’lgan qiziqishini shakllantirish, hissiy tafakkurini, estetik didini rivojlantirish hamda shaxs sifatida kamol topish jarayonidagi omillar tahlil qilinadi. Erta yoshda musiqiy tarbiya berish bolaning eshitish, xotira, diqqat va irodaviy sifatlarini mustahkamlashi ta’kidlanadi.

Kalit so‘zlar: erta ta’lim, musiqiy rivojlanish, shaxsiy rivojlanish, maktabgacha yosh, estetik tarbiya.

Аннотация В данной статье рассматривается значение раннего образования в музыкальном и личностном развитии детей дошкольного возраста. Анализируются факторы формирования интереса к музыке, развития эмоционального мышления, эстетического вкуса и личностного становления ребёнка. Отмечается, что музыкальное воспитание в раннем возрасте способствует развитию слуха, памяти, внимания и волевых качеств ребёнка.

Ключевые слова: раннее образование, музыкальное развитие, личностное развитие, дошкольный возраст, эстетическое воспитание.

Abstract; This article examines the importance of early education in the musical and personal development of preschool children. It analyzes factors influencing children’s interest in music, emotional thinking, aesthetic taste, and personality formation. The study highlights that early musical education strengthens children’s hearing, memory, attention, and willpower.

Keywords: early education, musical development, personal development, preschool age, aesthetic upbringing.

Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimi tubdan isloh qilinmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta’lim sohasiga alohida e’tibor qaratilmoqda. 2024-yilda qabul qilingan 12 yillik majburiy ta’lim tizimi haqidagi qarorga ko‘ra, ta’lim 6 yoshdan boshlanishi belgilangani, erta yoshdagi bolalarni intellektual, musiqiy va estetik rivojlantirish masalalari dolzarb qilib qo‘yildi.

Erta ta’lim — bu bolaning kelgusidagi ijtimoiy faolligi, ijodiy qobiliyatlari va shaxsiy sifatlarini shakllantirishga zamin yaratadigan jarayondir. Ayniqsa, musiqiy tarbiya bolaning hissiy olamini boyitib, uning tafakkuri, diqqat va nutqini rivojlantiradi.

Maktabgacha yoshda bola musiqani idrok etish, ohang va ritmni farqlash orqali atrof-muhitni his etadi. Shu bois bu davrda berilgan musiqiy ta'lim bolaning estetik didi va his-tuyg'ularini shakllantiradi. Tadqiqotchilar (Maslova, 2021; Karimova, 2022) fikricha, musiqiy faoliyat bolaning mantiqiy va ijtimoiy tafakkuriga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Psixologlar fikriga ko'ra, 3–6 yosh oralig'i bolaning hissiy, ijtimoiy va aqliy rivojlanishida eng muhim davr hisoblanadi. Musiqa bolaning diqqatini jamlash, xotirasini mustahkamlash, o'z fikrini ifoda etish ko'nikmasini rivojlantiradi. Musiqiy mashg'ulotlarda qatnashgan bolalar odatda ijobiy his-tuyg'ularga boy, tashabbuskor va ijodkor bo'lishadi.

Maktabgacha ta'limda musiqiy faoliyat turlari:

Musiqiy tarbiya jarayonida kuylash, tinglash, raqsga tushish, ritmik harakatlar bajarish, milliy cholg'ular bilan tanishish kabi faoliyatlar muhim o'rin tutadi. Bu jarayonlar bolaning nafaqat eshituvini, balki estetik dunyoqarashini ham shakllantiradi.

O'zbekistonning milliy qadriyatlariga tayangan holda, dutor, nay, doira kabi xalq cholg'ularidan foydalanish bolalarda milliy o'zlikni his etish, madaniyatga hurmat tuyg'usini oshiradi.

Musiqaning ijtimoiy va emotsional foydasi

Musiqa bolani ijobiy hislarga to'ldiradi, stressni kamaytiradi, o'zini erkin ifoda etish imkonini beradi. Jamoaviy kuylash yoki raqs bolalarda hamkorlik, do'stlik, sabr va empatiya tuyg'ularini rivojlantiradi. Shu jihatdan, musiqiy mashg'ulotlar bolaning ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shaxsiy rivojlanish va musiqiy idrok o'zaro bog'liqligi

Bola musiqani tinglab, harakat bilan ifoda etganida o'zini erkin his qiladi. Bunday jarayonlarda bola o'z hissiyotlarini boshqarishni o'rganadi, bu esa shaxsiy rivojlanishning muhim qismidir. Musiqa orqali bolaning o'zini anglash, empatiya va ijobiy munosabatlarni shakllantirish imkoniyati kengayadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha va maktab ta'limi tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi qarorlari (2024-yil 15-mart)da bolalarning erta intellektual va ijodiy rivojlanishiga alohida urg'u berilgan. Bu esa musiqiy ta'limni bolalar rivojlanishining ajralmas qismiga aylantirish zarurligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, milliy qadriyatlar va xalq cholg'ularidan foydalanish orqali musiqiy tarbiya jarayoniga milliylik ruhini singdirish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Erta ta'lim jarayonida musiqaning o'rni beqiyosdir. U nafaqat bolaning estetik dunyoqarashini, balki uning shaxsiy fazilatlarini ham shakllantiradi. Musiqiy tarbiya bolaning o'ziga ishonchini oshiradi, irodasini mustahkamlaydi va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning musiqiy tarbiyasi — bu ularning shaxsiy,

ijtimoiy va intellektual rivojlanishini ta'minlaydigan muhim jarayondir. Musiqa orqali bola nafaqat estetik zavq oladi, balki o'z hislarini boshqarishni, boshqalar bilan muloqot qilishni o'rganadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqiy mashg'ulotlarni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish — yosh avlodning barkamol shaxs sifatida shakllanishiga zamin yaratadi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqiy mashg'ulotlarni tizimli tashkil etish, xalq musiqasi unsurlaridan foydalanish va pedagoglarning bu yo'nalishdagi malakasini oshirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova, D. (2022). Maktabgacha yoshdagi bolalarda musiqiy tarbiyaning psixologik asoslari. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Maslova, I. (2021). Early Childhood Musical Education and Emotional Development. Moscow: Pedagogical Studies.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 15-martdagi PQ-112-son Qarori. Maktabgacha va maktab ta'limi tizimini takomillashtirish to'g'risida.
4. Saidova, M. (2023). "Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya tizimi." Ta'lim va innovatsiya jurnali, 4(2), 56–60.
5. UNESCO (2022). Early Childhood Development through Arts and Music. Paris.
6. Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. International Journal of Music Education.
7. Gordon, E. (1997). Learning sequences in music: Skill, content, and patterns. Chicago: GIA Publications.